

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการส่งเสริมการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา 1) สภาพทั่วไปบางประการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 2) สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในงานส่งเสริมการเกษตร 3) ความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ 4) แนวทางการพัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการส่งเสริมการเกษตร เก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายแผนงานในสำนักงานส่งเสริมการเกษตร 75 จังหวัดโดยใช้แบบสอบถามระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม 2540 ได้รับข้อมูลกลับมา 57 จังหวัดคิดเป็นร้อยละ 76 ของจำนวนประชากรที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for Social Sciences (SPSS) ค่าสถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ฐานนิยม (Mode) ค่าต่ำสุด (Minimum) และ ค่าสูงสุด (Maximum)

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สภาพทั่วไปบางประการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.7) เป็นชาย ร้อยละ 64.8 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี โดยมีอายุฐานนิยม 46 ปี ร้อยละ ๕1.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เหลือทั้งหมดจบการศึกษาระดับปริญญาโท

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.7) มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีร้อยละ 1.8 ที่ระบุว่าไม่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ไม่ว่าด้านใด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.5) ได้รับความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์โดยการฝึกอบรม และร้อยละ 42.2 ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ร้อยละ 64.9 เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 1-3 ครั้ง มีร้อยละ 3.5 ระบุว่าไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเลย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ร้อยละ 42.1 มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ 1-3 ปี ร้อยละ 28.1 มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่า 3 ปี มีร้อยละ 29.8 ที่มีประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ไม่เกิน 1 ปี

ความสามารถในการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกลุ่ม (1) Word Processor เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ใช้โปรแกรม สหวิริยา และ Microsoft word for window ได้ในระดับน้อย โปรแกรมอื่น ๆ ในกลุ่มนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับใช้ไม่เป็น (2) กลุ่ม Spread Sheet เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ใช้ได้ในระดับน้อยทั้ง 2 โปรแกรม คือ Lotus123 และ Microsoft Excell (3) กลุ่มวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ SAS MSTAT SPSS/PC และกลุ่ม (4) Database ได้แก่ dBASE Foxbase/Foxpro

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอยู่ในระดับใช้ไม่เป็นทั้งหมด (5) โปรแกรมพิเศษเฉพาะงานที่มีผู้เขียนให้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ใช้ได้ในระดับน้อย

5.1.2 สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในงานส่งเสริมการเกษตร

1). สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในหน่วยงาน

มีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับมาก ในงานพิมพ์เอกสาร สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง ได้แก่ มีผู้รับผิดชอบงานคอมพิวเตอร์โดยตรงในหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ การได้รับการสนับสนุนงบประมาณครุภัณฑ์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ผู้ปฏิบัติงานได้รับการส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมคอมพิวเตอร์ การปรับปรุงและพัฒนาข้อมูลตลอดเวลา ระบบคอมพิวเตอร์มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับงาน จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีเพียงพอ มีผู้รับผิดชอบดูแลให้คำแนะนำได้เมื่อมีปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ มีการวางกฎระเบียบการใช้คอมพิวเตอร์ มีการใช้คอมพิวเตอร์เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ในการส่งเสริมการเกษตร และการมีแผนการใช้คอมพิวเตอร์อย่างชัดเจน

มีสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในหน่วยงานระดับน้อย ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ในงานบริหาร ความสมบูรณ์ของระบบสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร การใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจ มีแผนการจัดหาคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานคอมพิวเตอร์มีเพียงพอ ผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์/วิจัย มีสภาพการใช้ระดับน้อยที่สุด

2). สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในงานส่งเสริมการเกษตร

2.1) การปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการเกษตร มีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับปานกลางในการศึกษา วิเคราะห์ ทบทวน ข้อมูลการผลิต การตลาดและสังคม มีการใช้คอมพิวเตอร์น้อย ในเรื่องการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับตำบลและหมู่บ้านให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของเกษตรกรและศักยภาพของพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย=1.44) และการจัดทำแนวทางการพัฒนาการเกษตรเป็นรายหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 1.26)

2.2) การจัดทำทางเลือกของเกษตรกรเป็นรายหมู่บ้าน มีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับปานกลางในการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำทางเลือกประเภทต่างๆ ที่เหมาะสมกับแต่ละหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 1.53) และมีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับน้อยในการจัดทำทางเลือกประเภทต่างๆ ในแต่ละหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 1.37)

2.3) การจัดทำทะเบียนครัวเรือนของเกษตรกร มีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับปานกลาง ในการรวบรวมข้อมูล สถานการณ์และปัญหาการทำการเกษตรของเกษตรกรแต่ละครัวเรือน (กส. 2) (ค่าเฉลี่ย = 2.10) การสรุปข้อมูลจากแบบสอบถามเกษตรกร (กส.2) ลงในแบบทะเบียนครัวเรือนของเกษตรกรระดับหมู่บ้าน (กส.4) (ค่าเฉลี่ย = 1.77) และการจำแนกระดับฐานะของเกษตรกรใน

แต่ละหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 1.65) ส่วนการจัดทำแผนที่หมู่บ้านเป็นรายหมู่บ้าน มีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 0.90)

2.4) การเสนอทางเลือกแก่เกษตรกร มีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 1.42)

2.5) การช่วยเหลือเกษตรกรทำแผนการผลิต มีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.67)

2.6) การสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร มีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับปานกลาง ในการจัดทำแผนปฏิบัติงานสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรประจำปี และการรวบรวมการผลิตประเภทต่างๆ ของเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 1.84, 1.68) มีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับน้อยในเรื่องการวางแผนถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีแก่เกษตรกร การติดตามการทำการตามแผนการผลิตของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย = 1.44, 1.42)

2.7) การจัดทำแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำเดือน มีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.90)

5.1.3 ความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ในงานส่งเสริมการเกษตร

1). ความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ในหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ เห็นด้วยระดับปานกลางในเรื่อง การใช้คอมพิวเตอร์ในงานพิมพ์เอกสาร นอกนั้นก็มีความคิดเห็นด้วยในระดับมากว่า ผู้บริหารควรมีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ควรเป็นผู้รับผิดชอบดูแลให้คำแนะนำได้เมื่อมีปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ หน่วยงานควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณครุภัณฑ์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ควรมีจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ควรมีอุปกรณ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอ ควรมีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมกับงาน ควรมีการวางกฎระเบียบการใช้คอมพิวเตอร์ ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์/วิจัย ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูล ข่าวสาร เพื่อใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ในงานบริหาร ควรมีแผนการจัดหาคอมพิวเตอร์ ควรมีแผนการใช้คอมพิวเตอร์อย่างชัดเจน ควรมีระบบสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร และควรมีการใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจอยู่เสมอ

เรื่องที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือควรมีผู้รับผิดชอบงานคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานโดยตรง ผู้ปฏิบัติงานควรมีความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมคอมพิวเตอร์ และควรมีการปรับปรุง พัฒนาข้อมูลตลอดเวลา

2). ความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ในงานส่งเสริมการเกษตร

2.1). การปรับปรุงแนวทางพัฒนาการเกษตร ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับมากในทุกเรื่อง ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ ทบทวน ข้อมูลการผลิตการตลาดและสังคม การปรับปรุงแนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบลและหมู่บ้านให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของเกษตรกร และศักยภาพของพื้นที่ และการจัดทำแนวทางพัฒนาการเกษตรเป็นรายหมู่บ้าน

2.2) การจัดทำทางเลือกของเกษตรกรเป็นรายหมู่บ้าน ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับมากทุกเรื่อง ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำทางเลือกประเภทต่างๆ ที่เหมาะสมกับแต่ละหมู่บ้าน การจัดทำทางเลือกประเภทต่างๆ ในแต่ละหมู่บ้าน

2.3) การจัดทำทะเบียนครัวเรือนเกษตรกร ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับมากในการรวบรวมข้อมูลสถานการณ์และปัญหาการทำเกษตรของเกษตรกรแต่ละครัวเรือน (กส.2) การจำแนกระดับฐานะของเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้าน และการสรุปข้อมูลจากแบบสอบถามเกษตรกร(กส.2) ลงในแบบทะเบียนครัวเรือนของเกษตรกรระดับหมู่บ้าน(กส.4) ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ระดับปานกลางในการจัดทำแผนที่หมู่บ้านเป็นรายหมู่บ้าน

2.4) การเสนอทางเลือกแก่เกษตรกร ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง

2.5) การช่วยเหลือเกษตรกรทำแผนการผลิต ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับมาก

2.6) การสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับมากเกือบทุกเรื่อง ได้แก่ การรวบรวมแผนการผลิตประเภทต่างๆ ของเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติงานสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรประจำปี และการวางแผนถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีแก่เกษตรกร ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมากในการติดตามการทำกิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกร

2.7) การจัดทำแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำเดือน ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก

5.1.4 แนวทางการพัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯเห็นด้วยในระดับมากกว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์ในเรื่องต่อไปนี้

- 1). สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบทางด้านคอมพิวเตอร์ได้รับการอบรม ศึกษาต่อในด้านคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 2.91)
- 2). เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้เพื่องานส่งเสริมการเกษตร ควรมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.88)

- 3). จัดทำหนังสือคู่มือการใช้ระบบโปรแกรมอย่างละเอียด เพื่อผู้ปฏิบัติงานจะได้ใช้หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (ค่าเฉลี่ย = 2.86)
- 4). กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีแผนระยะสั้น/ระยะยาว เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในการส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.84)
- 5). สนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาดูงานเกี่ยวกับ งานจัดการแสดงคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นใหม่ๆ (ค่าเฉลี่ย = 2.81)
- 6). จัดหลักสูตรการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการส่งเสริมการเกษตร ให้แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ ตามความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 2.79)
- 7). พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในแต่ละงานอยู่เสมอ เพื่อให้เหมาะสมกับงานที่ต้องปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 2.79)
- 8). จัดให้มีผู้รับผิดชอบ หรือผู้ดูแลเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานระดับจังหวัดอย่างน้อยหน่วยงานละ 2 คน (ค่าเฉลี่ย = 2.75)
- 9). จัดให้มีองค์กรทำหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่องานส่งเสริมโดยเฉพาะ เพื่อจะได้จัดทำแผนงานหรือโครงการ ตลอดจนติดตามผลการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.74)
- 10). จัดตั้งอำนาจความสะดวกในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 2.74)
- 11). จัดหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการบำรุงรักษา และดูแลระบบเครื่องคอมพิวเตอร์เบื้องต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.68)
- 12). ในกรณีเครื่องชำรุด สามารถจัดการซ่อมแซม หรือหาเครื่องใหม่มาทดแทนได้ทันที (ค่าเฉลี่ย = 2.67)
- 13). วางกฎ ระเบียบ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเป็นไปอย่างมีแบบแผนการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 2.65)
- 14). จัดตั้งคณะกรรมการศึกษา และวางแผนการใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศของการส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.63)

5.2 ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากแนวทางการพัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อการส่งเสริมการเกษตร ตามผลการวิจัยในข้อ 5.1.4 แล้ว มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ควรจัดให้มีวารสาร หรือเอกสาร เพื่อเป็นสื่อให้ผู้รับผิดชอบงานคอมพิวเตอร์ ในหน่วยงานทุกระดับให้ทราบความเคลื่อนไหว หรือความก้าวหน้าของงานคอมพิวเตอร์ซึ่งกันและกัน
- 2) ในการจัดซื้อหรือจัดหาคอมพิวเตอร์ ควรแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ เป็นผู้จัดซื้อจัดหา เพื่อให้ได้วัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ
- 3) ผู้รับผิดชอบงานคอมพิวเตอร์ควรเป็นข้าราชการประจำ เพราะหากผู้รับผิดชอบงานด้านคอมพิวเตอร์ไม่ได้เป็นข้าราชการประจำมักจะมีปัญหาในเรื่องการย้ายงาน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน